

OLVASÁSRA VONATKOZÓ MEGGYŐZŐDÉSEK VIZSGÁLATA 6., 8., 10. ÉS 12. ÉVFOLYAMOS GIMNAZISTÁK KÖRÉBEN

Kelemen-Molitorisz Anikó *, Csíkos Csaba **

* Főpolgármesteri Hivatal Oktatási Ügyosztály

** SZTE BTK Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: olvasás, meggyőződések

Kutatásunk az olvasásra vonatkozó meggyőződések empirikus felmérését célozza; jelentőségét alátámasztja az episztemológiai meggyőződésekre irányuló megnövekedett kutatói érdeklődés (Hofer, 2006). A meggyőződések a teljesítménycélokra és a tanulási stratégiákon keresztül hatnak a teljesítményre (Muis, 2007; Muis és Franco, 2009). A tanulók által használt olvasási stratégiák önbevalláson alapuló mérésére számos kérdőív született (pl. IRA: Paris és Jacobs, 1984, magyar adaptációja: Csíkos, 2008; MARSÍ: Mokhtari és Reichard, 2002). Ezek konkrét feladat-megoldási helyzetből függetlenül történő kitöltése az olvasásra vonatkozó meggyőződések mérését teszi lehetővé. A MARSÍ (Metacognitive Awareness of Reading Strategies Inventory) kérdőív magyar nyelvre adaptált változata megfelelő megbízhatósággal működött két budapesti szakközépiskola 9. és 11. évfolyamos tanulóinál (Kelemen-Molitorisz, 2009).

Kutatásunk célja a gimnazista tanulók olvasásra vonatkozó meggyőződéseinek felmérése volt. Hipotéziseink: (1) A tanulók korosztályonként eltérő gyakoriságú stratégiahasználatról számolnak be. (2) Legritkábban az olvasást támogató stratégiákat használják beszámolójuk szerint. (3) A kérdőívvel nyert eredmények összefüggnek a tanulók társadalmi-kulturális hátterével.

A mérést 2009 őszén végeztük. A vizsgálatban két gimnázium 254 tanulója vett részt. A mérőeszköz első részében a tanuló demográfiai és családi-kulturális háttéradataira kérdeztünk rá. A második részt a MARSÍ kérdőív magyar adaptációja alkotta, amelyben 30 állítás szerepelt, amelyekre ötfokozatú Likert-skálán kellett a tanulóknak reagálniuk aszerint, hogy az adott tevékenység milyen gyakran jellemző rájuk tankönyv olvasás közben.

Az elvégzett ANOVA eredménye alapján a hatodikosok stratégiahasználatát a felsőbb évfolyamokhoz képest gyakoribbnak bizonyult, ez utóbbiak között azonban nem adódott jelentős különbség. Mind a négy évfolyamon a problémamegoldó stratégiák használata bizonyult a leggyakoribbnak, ezt az átfogó olvasási stratégiák, majd az olvasást támogató stratégiák használata követte. A lányok, illetve az olvasni jobban szerető tanulók gyakoribb stratégiahasználatról számoltak be, mint a fiúk, illetve azok, akik kevésbé szeretnek olvasni. A tanuló neme és az olvasás szeretete között szignifikáns interakciót tapasztaltunk, vagyis a két független változó interakcióba lép egymással a függő változóra gyakorolt hatásukban. Az olvasás szeretete gyakoribb stratégiahasználattal járt együtt, az éta-négyzet értéke a teljes kérdőívben és a problémamegoldó stratégiák alsóskáláján egyaránt közepes (0,03). A tizenkettedikes tanulók közül azok, akiknek kevesebb könyvük van, illetve alacsonyabb az édesanyjuk iskolai végzettsége, magasabb stratégiahasználatról számoltak be, mint társaik.

Az olvasásra vonatkozó meggyőződések feltérképezésének eredményei a szövegértés javítását célul kitűző fejlesztő programokban alkalmazhatók, illetve a tanulásra vonatkozó meggyőződések megismeréséhez is hozzájárulhatnak.

A kutatás az OTKA 63360 sz. projektje támogatásával valósult meg.